

การวิจัยเชิงนโยบาย

Policy research

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ชาติตะกาญจน์*

Assist. Prof. Dr. Werayut Chatakan

วิธีการศึกษานโยบายทางการศึกษาของสถานศึกษาหรือองค์กรทางการศึกษาตามแนวทางการพรรณานโยบาย การวิเคราะห์กระบวนการนโยบาย ตั้งแต่ขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหา การถกเถียงประเด็นปัญหา การนิยามประเด็นปัญหา การพยากรณ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ทางเลือก การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย จนถึงการสืบต่อและการยุตินโยบาย ซึ่งการวิจัยเชิงนโยบายจะมีส่วนช่วยให้นักบริหารการศึกษาได้เข้าใจว่าในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายในแต่ละระดับ มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และปัจจัยใดที่มีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนโยบาย ดังนั้นในการกำหนดนโยบายผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ข่าวสาร ข้อมูล สารสนเทศที่ทันเวลาและทันสมัย ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการเก็บรวบรวมความคิดเห็น ข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะสำหรับใช้ประกอบในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งหากนักบริหารการศึกษาได้เข้าใจและสามารถทำการวิจัยเชิงนโยบายหรือใช้ผลจากการวิจัยเชิงนโยบายเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายได้

แล้ว ผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่จะเกิดขึ้นกับวงการศึกษาไทยอย่างแน่นอน

ความหมายของนโยบาย

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของนโยบายไว้เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า ความหมายหรือคำจำกัดความเหล่านั้นคล้ายคลึงกัน เช่น

ไฮมานน์ และสกอตต์ (Haimann & Scott, 1994, 65) กล่าวว่านโยบาย คือ ขอบเขตของเหตุผลที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ

กรีนวูด (Greenwood, 1995, 222) กล่าวว่านโยบายหมายถึง การตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้าง ๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พีฟเฟินอร์ (Pfiffer, 2005, 3) ได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ว่า เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปโดยมีเสถียรภาพ (stability) มีความสอดคล้องกัน (consistency) มีมาตรฐานหรือเอกรูปเดียวกัน (uniformity) และมีความต่อเนื่องกัน (continuity)

* ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประชุม รอคประเสริฐ (2539, 14-15) ได้ให้ความหมายของนโยบายว่า เป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหาร ในลักษณะแสดงให้เห็นถึงวิถีทางและผลแห่งการดำเนินงาน นโยบายที่ดียอมทำให้การตัดสินใจถูกต้องและติดตามไปด้วย นโยบายที่ดียอมทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดย

- ที่ถูกต้อง
- ก. ช่วยสนับสนุนให้มีการตัดสินใจ
 - ข. เป็นการควบคุมขั้นพื้นฐานของการบริหารงาน
 - ค. ทำให้เกิดความแน่นอนและการประสานงานในการปฏิบัติงาน
 - ง. ช่วยลดเวลาที่ต้องใช้ในการตัดสินใจ

จากการให้ความหมายหรือคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่านโยบาย หมายถึง อนุวาทหรือถ้อยแถลงที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย

คลูไฮ และลินด์ (Dlubay & Lind, 1967, 82-89) และประชุม รอคประเสริฐ (2539, 46-58) ได้จำแนกกระบวนการในการกำหนดนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดที่ควรแก่การพิจารณาพอสังเขปดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย (policy research and analysis) ซึ่งการกำหนดนโยบายไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโดยบุคคลหรือคณะบุคคล ย่อมต้องอาศัยข้อมูล เอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ฉะนั้นงานขั้นแรกของผู้ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายก็คือ การเก็บ

รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งจะต้องกระทำอย่างมีระบบและมีความชำนาญ แล้วย้นำข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นทำการวิเคราะห์วิจัยเพื่อแยกเอาเฉพาะข้อมูลและเอกสารที่ใช้ได้ (valid information) มากลั่นรวบรวมไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลนั้นควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ อันจะนำมาซึ่งโอกาสแห่งความสำเร็จในการนำนโยบายนั้น ไปปฏิบัติ ฉะนั้นกิจกรรมอันสำคัญในการวิเคราะห์และวิจัยนโยบาย น่าจะประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของนโยบาย การประมาณการการณ์ที่จะเกิดขึ้น และการใช้ทฤษฎีและหลักการทางทฤษฎีเพื่อช่วยในการอธิบายให้เข้าใจถึงกลวิธีในการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์นโยบายมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อเสนอทางเลือกในการตัดสินใจ และเพื่อเป็นการค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุด หรือปรับปรุงทางเลือกบางแนวทางสำหรับใช้กำหนดนโยบาย

ขั้นตอนที่ 2 : การพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบาย (policy development and structuring) เมื่อข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ถูกรวบรวมโดยการวิเคราะห์วิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วนพอสมควรแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการกำหนดนโยบายก็คือ การแตกเป้าหมายของนโยบายออกเป็นโครงการย่อย ๆ ให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร และใครจะเป็นผู้ทำ โดยการนำเอาข้อมูลที่มีอยู่และมีความเกี่ยวข้องมาปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละโครงการ สิ่งที่มีผู้จัดทำนโยบายจะต้องคำนึงในการพัฒนา และกำหนดโครงสร้างนโยบายมีหลายประการ คือ

1. การได้รับสนับสนุนจากบุคคล และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ผู้มีอิทธิพลภายในหน่วยงาน กฎระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ หากไม่คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้แล้วนโยบายที่กำหนดขึ้น

อาจเป็นนโยบายที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ฉะนั้นในบางครั้งผู้กำหนดนโยบายอาจจะต้องพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลหรือให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

2. ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นเครื่องกีดขวางความคิดริเริ่มที่จะใช้สำหรับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ตามเป้าหมายของนโยบาย

อย่างไรก็ดีการพัฒนา นโยบายนอกจากจะคำนึงถึงสิ่งดังกล่าวข้างต้น ก็ยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่จะมีส่วนซ่อมเสริมและปรุงแต่งให้นโยบายมีการพัฒนาไปอย่างสมบูรณ์และถูกต้อง โดยอมรรักษาศาสตร์ (2522, 12-14) ได้ชี้ให้เห็นว่า หลักวิชาเทคนิคปฏิบัติ อุปกรณ์ สถาบันและองค์กร รวมทั้งบุคคลมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการจัดโครงสร้างของนโยบายเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนที่ 3 : การเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy purveyance and implementation) แม้ว่าโครงการย่อยต่าง ๆ ของนโยบายจะได้รับการยอมรับและได้รับการสนับสนุนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถประกันได้ว่าโครงการเหล่านั้นจะได้รับการนำไปใช้ได้อย่างเป็นผลสำเร็จ เพราะอาจมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมากมายขณะที่ใช้นโยบายนั้น ซึ่งการนำนโยบายไปใช้หรือนำไปปฏิบัติมีขั้นตอนและมีสิ่งที้นำไปปฏิบัติ จะต้องคำนึงถึงหลายประการดังนี้คือ

1. จะต้องคำนึงถึงกำลังคน ที่จะใช้หรือปฏิบัติในแต่ละโครงการย่อยของนโยบาย กล่าวคือจะต้องคำนึงถึงว่าจะใช้คนอย่างไร ต้องการคนเพิ่มหรือไม่ คนเหล่านั้นควรจะได้รับฝึกฝนอบรมมาอย่างไร และหากว่าโครงการที่จะนำไปปฏิบัติเป็นโครงการใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนก็มีความจำเป็นที่จะต้องตั้งหน่วยงาน และจัดกำลังคนใหม่ การกระทำกิจการใด ๆ จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่ขึ้น

ขึ้นอยู่กับกำลังคนและหน่วยงานหรือองค์กรเป็นสำคัญ

2. จะต้องคำนึงถึงแหล่งสนับสนุนทั้งทางด้านทุนทรัพย์ที่เป็นเงินและที่เป็นกำลังงาน ในลักษณะที่ว่ากำลังเงินและกำลังงานนั้นจะได้จากแหล่งใดบ้าง โครงการแต่ละโครงการจะต้องใช้เงินเป็นจำนวนเท่าใด มีวิธีการใช้เงินหรือทางเลือกในการใช้เงินอย่างไรบ้าง

3. จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสถาบันหน่วยงาน และกลุ่มผู้สนใจจากภายนอกด้วย การนำนโยบายไปใช้ หรือการบริหารโครงการใดโครงการหนึ่งย่อมจะไม่ประสบความสำเร็จหากผู้บริหารนโยบายไม่ยอมติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ผู้บริหารนโยบายที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้างโดยจะต้องยอมรับความคิดเห็นต่าง ๆ จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอก และจะต้องพยายามให้หน่วยงานอื่น ๆ สนับสนุนร่วมมือกับนโยบายหรือโครงการที่ได้กำหนดไว้

4. จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลเป้าหมายว่าได้รับการบริการจากโครงการหรือนโยบายหรือไม่ และสิ่งที่บุคคลเหล่านั้นได้รับมีความเป็นจริงเพียงใด หรือตรงกับความต้องการของบุคคลเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 4 : การประมาณการและการประเมินผลนโยบาย (policy assessment and evaluation) การประเมินผลนโยบายเป็นกระบวนการที่ต้องการค้นหาว่าโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำนั้นได้ผลสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือโครงการนั้นดำเนินการไปได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยสามารถดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์คุณค่าและราคา (cost-benefit analysis) การวิเคราะห์ระบบ (system analysis) และการวิเคราะห์งบประมาณโครงการ (program budgeting)

ความหมายของการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย เป็นการวิจัยที่มุ่งกำหนดแนวทางการดำเนินการของแต่ละสถาบันหรือหน่วยงานจากปัจจุบันไปสู่นาคต เพื่อมุ่งหวังให้การตัดสินใจในการดำเนินการดังกล่าวมีความถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปได้มากที่สุด

หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย มีหลักการสำคัญตามที่ อรรถพร จินะวัฒน์ (2550, 4-4) ได้อธิบายไว้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงนโยบาย เริ่มต้นจากปัญหาทางสังคมแล้วเปลี่ยนไปเป็นปัญหาของการวิจัย ต้องอาศัยความเข้าใจในขอบเขตของนโยบายและความชำนาญในระยะเบิ่ววิธีวิจัย ก่อให้เกิดความรู้ในเรื่องนั้น ๆ และผลของการวิจัยจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายในที่สุด

2. การวิจัยเชิงนโยบาย ศึกษาได้ใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาด้วยนโยบาย ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ และศึกษาผลของนโยบาย

3. การศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย จะสนใจในประเด็นต่อไปนี้

3.1 นโยบายเกิดขึ้นได้อย่างไร และทำไมจึงมีนโยบายนี้

3.2 ผลของนโยบายยาวนานแค่ไหน

3.3 เคยมีการปรับนโยบายหรือไม่ มีการปรับเมื่อไร และทำไมจึงปรับ

3.4 ทิศนคติในปัจจุบันที่มีต่อนโยบาย

3.5 การเปรียบเทียบนโยบายที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

3.6 ข้อดีและข้อเสียของนโยบาย

4. การวิจัยเชิงนโยบาย จะต้องพิจารณาด้วยว่านโยบายไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นทันทีทันใด แต่เกิด

จากวิวัฒนาการของการสังคม ดังนั้นจึงมีลักษณะของกระบวนการที่ต่อเนื่อง และทำให้ต้องอาศัยคณคนักวิจัยจากสาขาวิชา ทำให้การทำงานยากขึ้น

5. การวิจัยเชิงนโยบาย มักจะสนใจตัวแปรที่มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถควบคุมได้บ้าง และเป็นการวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้โดยตรง

การวิเคราะห์และวิจัยนโยบาย เป็นแนวทางและระเบียบวิธีการในการสร้างและระบุทางเลือกแนวทางการปฏิบัติอันเหมาะสมให้กับนโยบายใด ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนหรือเป็นวิธีการในการพิสูจน์เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการกำหนดนโยบาย โดย ดรอร์ (Yehezkel Dror, 1971, 3) ได้เสนอแนวคิด 4 ประการ สำหรับเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วิจัยนโยบาย คือ

1. การสำรวจค่านิยม (value exploration) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยรวมถึงข้อโต้แย้ง (issues) ต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลส่วนใหญ่สนใจหรือละเลยไม่สนใจ

2. การกำหนดสมมุติฐานในเชิงปฏิบัติ (operation code assumptions) หมายถึงความสามารถที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าถึงพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม การคาดการณ์พฤติกรรมต่างๆ ของสังคมภายใต้สมมุติฐานหลายชนิดได้อย่างถูกต้องล่วงหน้า ย่อมจะช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ดีกว่าและถูกต้องกว่า

3. ความเป็นได้ทางการเมือง (political feasibility) ซึ่งหมายถึงอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองที่จะช่วยสนับสนุนให้นโยบายได้รับการยอมรับ สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยสมเหตุสมผล

4. ขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย (policy analysis network) หมายถึงการกระจายนโยบายออกเป็นโครงการย่อย แล้ววิเคราะห์แต่ละโครงการย่อยเหล่านั้นโดยอาศัยเครื่องช่วยต่าง ๆ เช่น ทัศนวิสัย

แผนภาพ แผนที่ ซึ่งการกำหนดขอบข่ายจะช่วยให้การวิเคราะห์นโยบายเป็นไปอย่างมีเหตุผล และได้ทางเลือกที่ดีอันจะทำให้โครงสร้างของนโยบายมีความแน่นอนและชัดเจน

นอกจากนั้นไลเดย์ (James Lyday, 1976, 99-109) ยังได้จำแนกกระบวนการในการวิเคราะห์วิจัยนโยบายออกเป็น 9 ขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายที่ดีมีคุณภาพ คือ

1. ให้คำจำกัดความหรืออธิบายถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกตั้งแน่นอนของปัญหาเหล่านั้น
3. วิเคราะห์นโยบายที่จะกำหนดขึ้นโดยพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต
4. ทำการทดลองและจัดทำโครงการตัวอย่างขึ้นเพื่อหาความเที่ยงตรงของโครงสร้างนโยบาย ตลอดจนค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์อันแท้จริงที่จะเกิดขึ้น
5. ประมาณการทางเลือกที่จะต้องใช้ในการกำหนดนโยบาย
6. ร่างเป็นนโยบายโดยให้บุคคลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม
7. กำหนดแนวทางในการบริหารโครงการของนโยบายที่ได้ร่างไว้
8. กำหนดวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการประเมินนโยบาย
9. ปรับปรุงนโยบายโดยอาศัยผลที่ได้จากการประเมินนโยบายนั้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์วิจัยนโยบาย คือ กระบวนการในการค้นหาแนวทางที่ดีที่เหมาะสมไว้เพื่อกำหนดนโยบายอันจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน

กระบวนการออกแบบการวิจัยเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยเชิงนโยบายต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เพียงพอที่จะพิจารณาทิศทางของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงต้องศึกษาบริบทของการจัดทำนโยบายก่อน ได้แก่ ศึกษากระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การเลือกใช้กลไกของนโยบาย ได้แก่ เป็นกฎหมาย เป็นมาตรการในการควบคุม เป็นแรงจูงใจด้านงบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงกลุ่มคนที่มีส่วนในการตัดสินใจกำหนดนโยบายด้วย อีกทั้งต้องศึกษาถึงชนิดของแนวข้อเสนอนโยบายที่จะเป็นประโยชน์และเป็นไปได้ เพื่อช่วยในการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาของผู้กำหนดนโยบายด้วย

กระบวนการออกแบบการวิจัยเชิงนโยบายมีขั้นตอนสำคัญที่เป็นขั้นตอนเฉพาะใน 5 ขั้นตอนหลัก ตามที่อรุณพ จินะวัฒน์ (2550, 4-6-7) ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดปัญหาการวิจัย โดยมีหลักการดังนี้
 - 1.1 เลือกปัญหาสังคม
 - 1.2 ระบุประเด็นที่สำคัญของนโยบาย
 - 1.3 วิเคราะห์ข้อกฎหมายในอดีตของประเด็นนโยบายนั้น
 - 1.4 ติดตามความก้าวหน้าในเรื่องนั้น ๆ จากงานวิจัยอื่น ๆ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
 - 1.5 ศึกษาเกี่ยวกับสายงานของการตัดสินใจในองค์กร
 - 1.6 ร่างรูปแบบของกระบวนการจัดทำนโยบาย
 - 1.7 สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.8 สังเคราะห์สารสนเทศที่ได้รับ
2. กำหนดขอบเขตของปัญหา

เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาในการวิจัยแล้ว งานในขั้นต่อไป คือ การกำหนดขอบเขตของ

ปัญหา ซึ่งเป็นการจัดทำให้ปัญหาการวิจัยมีความเฉพาะเจาะจง โดยมีหลักการในการดำเนินการดังนี้

- 2.1 ตัดสินใจเกี่ยวกับผลกระทบที่คาดหวัง
- 2.2 เลือกแง่มุมของปัญหาสังคม ซึ่งถ้าลักษณะของแง่มุมเป็นพหุมิติ ผลของการวิจัยจะมีคุณค่าและมีประโยชน์มากขึ้น
- 2.3 ระบุดัวแปรที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 จัดทำปัญหาการวิจัย

3. กำหนดวิธีการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนการให้นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร การกำหนดระเบียบวิธีในการศึกษา โดยเลือกระเบียบวิธีที่เหมาะสมกับปัญหา ควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนในระหว่างการค้าเนิการวิจัยได้ มีการเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณด้วย อีกทั้งแผนการวิจัยต้องมีความตรง ตอบสนองต่อผู้ที่ต้องการใช้ และมีศักยภาพต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เป็นส่วนที่แตกต่างไปจากการวิจัยประเภทอื่น ๆ คือ การวิจัยเชิงนโยบายจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของการวิจัย โดยมีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึงผู้ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หรือคุณลักษณะขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้น ๆ เช่น เสนอแนะให้ความเห็นถึงจำนวนทรัพยากรที่ผู้รับผิดชอบสามารถนำไปใช้ได้ ความสามารถของผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารทรัพยากรเหล่านั้น โครงสร้างขององค์กรในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กลไกที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น

4.2 การคาดการณ์ถึงศักยภาพของข้อเสนอแนะ เช่น ผลที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจในข้อเสนอแนะ ผลกระทบของข้อเสนอแนะที่มีต่อนโยบาย ผลที่เกิดขึ้นหากข้อเสนอแนะไม่ถูกนำไปใช้เป็นต้น

4.3 การคาดการณ์ความน่าจะเป็นในการนำไปปฏิบัติ เป็นการพิจารณาถึงโครงสร้างทางอำนาจของผู้รับผิดชอบ และโครงสร้างขององค์กรที่จะสามารถนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติ การนำข้อเสนอแนะไปใช้นี้ขึ้นอยู่กับสารสนเทศที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้เป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องพิจารณาในเรื่องของเวลาและความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเป็นหลักใหญ่

4.4 การเตรียมข้อเสนอแนะในขั้นสุดท้าย เป็นหัวข้อสำคัญที่สุดของการพิจารณาความเป็นไปได้ และปรับปรุงข้อเสนอแนะที่เหมาะสมหลังจากได้วิเคราะห์และคาดการณ์ในประเด็นต่าง ๆ อย่างดีแล้ว

5. การติดต่อสื่อสารระหว่างนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบาย

การติดต่อสื่อสารนี้จะเห็นประเด็นที่อยู่ นอกเหนือจากกระบวนการออกแบบการวิจัยทั่วไป อาจจะกล่าวได้ว่าไม่น้อยอยู่ในขั้นตอนของการวิจัยก็น่าจะได้ แต่ก็ยังเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงนโยบายเน้นการมุ่งนำสารสนเทศไปให้ผู้จัดทำนโยบาย หรือผู้กำหนดนโยบายไปดำเนินการให้เกิดเป็นนโยบายในที่สุด ซึ่งการติดต่อสื่อสารระหว่างนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และเพื่อลดความยุ่งยากให้เหลือน้อยที่สุด จึงมีแนวทางในการติดต่อสื่อสารดังนี้

5.1 การติดต่อต้องมีตลอดระยะเวลาที่ทำกรวิจัย

5.2 ควรจะต้องติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ที่
จะใช้ผลการวิจัย เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้ขยายวง
กว้างออกไป

5.3 การติดต่อกับทางวาจาจะให้ผลมากกว่า
การเขียน เพราะผู้กำหนดนโยบายไม่มีเวลาจะอ่าน
รายงานฉบับยาว ๆ การเสนอทางวาจาทำให้ผู้
กำหนดนโยบายสามารถจับประเด็นได้อย่างรวดเร็ว
ขึ้น

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยเชิง นโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย จัดได้ว่าเป็นเครื่องมือ
ของการบริหารองค์กรที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถ
ค้นหาข้อเท็จจริงและแนวคิด มาประกอบการ
พิจารณา กำหนดนโยบายการบริหาร ได้อย่างมี
ประสิทธิผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ผลการวิจัยเชิงนโยบายจะช่วยให้พิจารณาได้ว่านโยบาย
ต่าง ๆ มีความถูกต้องแน่นอน และเหมาะสม
สอดคล้องกับความเป็นจริง มีความเป็นไปได้สำหรับการ
ดำเนินการหรือไม่ เมื่อดำเนินการไปแล้วผลที่
ได้จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
อย่างไร

ปัญหาในการทำวิจัยเชิงนโยบาย

ปัญหานี้เป็นความรู้จากการที่ได้พูดคุยกับ
นักวิจัยเชิงนโยบาย พอสรุปได้ดังนี้

1. ในการ ทำวิจัยเชิงนโยบาย นั้น
ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานนโยบายมักจะถูกมองว่าไม่
สามารถนำไปปฏิบัติได้ ฟังดูดีแต่ปฏิบัติไม่ได้ ใน
บางครั้งทำวิพากษ์วิจารณ์เช่นนี้ก็มีส่วนจริง คือ
นักวิจัยไม่เคยปฏิบัติและไม่รู้ว่าเขาทำกันอย่างไร
ดังนั้นนักวิจัย ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ ควรจะได้
สื่อสารและทำความเข้าใจต่อกันให้มากขึ้น นักวิจัย

ควรได้ไปศึกษาหรือทำงานประจำอยู่ที่หน่วยงานนั้น
เป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร

2. นักวิจัยไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้
เพราะ บางครั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติจะต้อง
ระมัดระวัง ในการให้เอกสาร ข้อมูลแก่
บุคคลภายนอก ซึ่งนักวิจัยจะต้องสื่อสาร สร้างความ
เข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ
ใจกับบุคลากรขององค์กรนั้น ๆ ให้ได้

3. บทบาทของนักวิจัยเชิงนโยบายควรจะ
ดำเนินการอย่างไร แต่ไหน ซึ่งนโยบายต่าง ๆ มักจะ
มีทางเลือกในการปฏิบัติที่หลากหลายขึ้นอยู่ว่าจะให้
น้ำหนักเป้าหมายอะไรมากกว่ากัน ข้อเสนอแนะ
ของการวิจัยเชิงนโยบายควรมีขอบเขตกว้างขวาง
เพียงใดจึงจะเหมาะสม

4. นักวิจัยขาดความใส่ใจ มุ่งมั่น อย่าง
ต่อเนื่องในเรื่องที่ศึกษา การวิจัยเชิงนโยบายต้องการ
นักวิจัยที่ดำเนินงานในประเด็นที่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง
ใจรัก มีความผูกพัน และมีความสุข ที่จะทำงานวิจัย
เชิงนโยบาย

สรุป

การวิจัยเชิงนโยบายเป็นการวิจัยที่มี
วัตถุประสงค์เพื่อการกำหนดนโยบายหรือแนว
ทางการดำเนินงานของแต่ละองค์กร ผลจากการวิจัย
จะได้ใช้เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในเชิง
นโยบายได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้
มากที่สุด โดยการวิจัยเชิงนโยบายสามารถศึกษาได้
ใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาตัวนโยบาย ศึกษาการนำ
นโยบายไปปฏิบัติ และศึกษาผลของนโยบาย ซึ่ง
กระบวนการออกแบบการวิจัยเชิงนโยบายนั้นมี
ลักษณะเฉพาะอยู่ 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา
การวิจัย การกำหนดขอบเขตของปัญหา การกำหนด
วิธีการและเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการคิดต่อสื่อสาร
ระหว่างนักวิจัยกับผู้กำหนดนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). **นโยบายและการวางแผน: หลักการทฤษฎี**. กรุงเทพฯ : เนติกุลหัตถ์ไทย สุรกิจนิเวศ. (2549). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. สกลนคร : สำนักงานโครงการบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2532). **การวิจัยเชิงนโยบาย : รูปลักษณ์ใหม่ของกา**กำหนดอนาคต. กรุงเทพฯ : สมาคมการวิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สุรางคนา มัชฌิมาพันธ์. (2538). **การวิเคราะห์กระบวนการนโยบายมัธยมศึกษาด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)**. วิทยานิพนธ์ กุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมร รักษาศักดิ์. (2522). **การพัฒนา นโยบาย : เอกสารการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อรพรรณ จินะวัฒน์. (2550). **ประเด็นสาระหลักที่ 4 การออกแบบการวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยสถาบัน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. ใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตและบริหารชุดวิชา **ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง (ทศ.)**, แผนการศึกษาชุดวิชา **ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยศรีนครินทร์ราชสีมา.

Dluhy, M.J. & Lind R.R. (1967). "Skill Phases in the Policy Process". in John E. Tropman, and et.al. (eds.) **Strategic Perspectives on Social Policy**. New York : Pergamon, pp. 82-89.

Dror, Y. (1971). **Ventures in Policy Sciences : Concepts and Applications**. New York : American Elsevier.

Greenwood, W.T. (1995). **Management and Organizational Behavior : An Interdisciplinary Approach**. Ohio : South-Western.

Haimann, T. & Scott, W.G. (1994). **Management in the Modern Organization**. Massachusetts : Houghton.

Lyday, M.J. (1967). "An Advocate's Process Outline for Policy Analysis : The Case of Welfare Reform". in John E. Tropman, and et.al. (eds.) **Strategic Perspectives on Social Policy**. New York : Pergamon, pp. 99-109.

Majchrzah, A. (1984). **Methods for Policy Research**. London : Sage.

Pfiffner, J.M. (1995). **Policy and Bureaucracy**. New Jersey : Van Nostrand.

Putt, A.D. & Springer, J.F. (1989). **Policy Research : Concepts, Methods and Applications**. New Jersey : Prentice-Hall.

**ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**

**Students' Opinions towards Educational Management Factors at
Bansomdejchaopraya Rajabhat University.**

รศ. ดร.สุนันทา เลहनันทน์

Assoc. Prof. Dr. Sunanta Laohanant

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนใน 7 ด้านตามเกณฑ์ สกอ. ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งศึกษาใน 4 คณะ ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียน 2/2552 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามตารางยามานะ (Yamane) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวนทั้งสิ้น 566 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และในรายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านปัจจัยเกื้อหนุนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2. นิสิตชายและนิสิตหญิงมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน และด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ส่วนด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนนั้น ไม่พบความแตกต่าง

3. นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผล ไม่พบความแตกต่าง

4. นิสิตที่ศึกษาในขณะที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ส่วนอีก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านการวัดและประเมินผล ไม่พบความแตกต่าง

5. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างรายด้าน 2 ด้านคือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน นอกนั้นอีก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ไม่พบความแตกต่าง

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this research were to explore and compare the opinions of the students towards educational management factors at Ban Somdej Chaopraya Rajabhat University in 7 aspects as stipulated by the Office of Higher Education Commission; namely, curriculum, instructors, students, educational media, library and other educational resources, measurement and evaluation, and supporting factors in overall and each aspect classified by gender, class level, faculty, and academic achievement. The samples consisted of 566 second to fourth year and upper class students enrolling in the second semester of the 2009 academic year. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA and Scheffe's method.

The research findings were as follows :

1. The students perceived the educational management factors in overall aspect at a high level while they rated curriculum, instructors, students, library and other educational resources, and measurement and evaluation a high level, but viewed educational media, and supporting factors at an average level.

2. There was a statistical significant difference at the 0.05 level between the opinions of male and female students towards overall aspect of educational management factors. As for each aspect, a statistical significant difference at the 0.05 level was found in four areas ; namely, curriculum, instructors, students, and educational media while no significant difference was found in library and other educational resources, measurement and evaluation, and supporting factors.

3. There was a statistical significant difference at the 0.05 level among the opinions of students with different class levels towards overall aspect of educational management factors. As for each aspect, a statistical significant difference at the 0.05 level was found in five areas ; namely, curriculum, students, educational media and library and other educational resources, and supporting factors while no significant difference was found in instructors, measurement and evaluation.

4. There was a statistically significant difference at the 0.05 level among the opinions of students from different faculties towards overall aspect of educational management factors. As for each aspect, a statistically significant difference at the 0.05 level was found in three aspects; namely, curriculum, educational and technical media, and supporting factors while no significant difference was found in four aspects; namely, instructors, students, library and other educational resources, and measurement and evaluation.

5. There was no statistically significant difference among the opinions of students with different academic achievement towards overall aspect of educational management factors. As for each aspect, a statistically significant difference at the 0.05 level was found in two aspects; namely, measurement and evaluation, and supporting factors while no significant difference was found in five aspects; namely, curriculum, instructors, students, educational and technical media, and library and other educational resources.

Keywords : instructional management , instructional management factors.

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกโดย 4 คณะ ซึ่งประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดการศึกษาใน 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2552 มหาวิทยาลัยได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก ถึงแม้ว่าผลการประเมินอยู่ในระดับดี แต่มีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ แนวทางการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมายที่เป็นสากลที่ยังต้องการผลการวิจัยเป็นตัวชี้นำ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ

ศึกษา ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) และผู้มีส่วนได้เสีย ในที่นี้หมายถึงผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหลัก ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้านที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอนผู้เรียน สื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น การวัดผลและการประเมินผล และปัจจัยเกื้อหนุน ผลการศึกษาสะท้อนภาพของมหาวิทยาลัยในทุกองค์ประกอบ ช่วยให้คณะวิชาหรือหน่วยงานเทียบเท่าในมหาวิทยาลัยทราบสถานภาพของตนเองอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมาย (targets) และเป้าประสงค์ (goals) ที่ตั้งไว้และเป็นสากล ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นจะได้ข้อมูลพื้นฐานที่

จำเป็นสำหรับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ
อุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในแนวทางที่เหมาะสม
ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนิสิตที่
มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนใน 7 ด้าน
ตามเกณฑ์ สกอ. ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน
ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา
ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผล
และประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวม
และในแต่ละด้าน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่
มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนใน 7 ด้าน
ตามเกณฑ์ สกอ. ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน
ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา
ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผล
และประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวม
และในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2-4 และ
สูงกว่าที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2552
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 593 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มี
ความสมบูรณ์ 566 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.12

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ
องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รวมข้อ
คำถามจำนวน 70 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบ 7

ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิต
ผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้าน
ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผล
ประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน แบบสอบถามมี
ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
(rating scale) และในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่
ละองค์ประกอบเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้
นิสิตได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบค่า IOC โดย
ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่
0.3105 - 0.6439 และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability)
ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม
ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ
องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในด้าน
ต่าง ๆ ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน
ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์
การศึกษา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้าน
การวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดย
ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่
มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาโดยรวม
และในแต่ละด้านจำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยการ
ใช้การทดสอบแบบที (t-test) ส่วนระดับชั้นปีที่
ศึกษา คณะที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใน
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One way
analysis of variance) ในกรณีที่พบความแตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงทำการทดสอบ
ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ้
(Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปรากฏผลดังนี้

1. นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และในรายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านปัจจัยเกื้อหนุนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. นิสิตชายและนิสิตหญิงมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน และด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษานอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3. นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ส่วนอีก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพิจารณาความแตกต่างรายคู่ พบว่า

3.1 ด้านหลักสูตร ไม่พบความแตกต่างรายคู่

3.2 ด้านนิสิตผู้เรียน พบว่า นิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

3.3 ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.4 ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น พบว่า นิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นด้านนี้แตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.5 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า นิสิตที่ศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

4. นิสิตที่ศึกษาในคณะที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ส่วนอีก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพิจารณาความแตกต่างรายคู่ พบว่า

4.1 ด้านหลักสูตร พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

4.2 ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

4.3 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะวิทยาการจัดการ มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตที่ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

5. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน นอกนั้นอีก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ไม่พบความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบกับรายคู่ของทั้ง 2 ด้าน พบว่า

5.1 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ไม่มีคู่ใดที่แตกต่างกัน

5.2 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า ไม่มีคู่ใดที่แตกต่างกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา และ

ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมนิสิตเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.1 ด้านหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้เพราะนิสิตทุกคนมีหนังสือคู่มือ ซึ่งอธิบายแผนการเรียนตลอดหลักสูตร เนื้อหาของแต่ละรายวิชามีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน แผนการเรียนที่กำหนดให้นิสิตเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม เนื้อหาแต่ละรายวิชาเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตของรายวิชา เนื้อหารายวิชาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน เนื้อหารายวิชาพัฒนาให้นิสิตมีความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ รายวิชาพัฒนาให้นิสิตมีทักษะทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน และความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ทั้งมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานของระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 ในกระบวนการจัดทำหลักสูตรนั้น หลักสูตรต้องผ่านการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ทำให้มั่นใจว่าเนื้อหาต่างๆ มีความทันสมัย สามารถพัฒนาให้นิสิตมีความรู้ความสามารถ มีทักษะทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน อีกทั้งต้องมีการสอดแทรกเนื้อหาทางคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งปรัชญา เวสารัชช์ (2545, 13) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ ซึ่งเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนควรทันสมัย ทั้งนี้วิชวงษ์ใหญ่ (2543, 50) ก็มีทัศนะว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างเป็นระบบ และจาก

ผลการวิจัยของชีวภัทร ธรรมเกษตร (2552, 106) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พบว่า ในด้านหลักสูตร นักศึกษาเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของวัชราวลี วัชรวิงศ์ ณ อุรุทยา (2551, 98) ที่ได้ทำการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อ สภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษา ระดับปริญญาตรีและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เห็นด้วยกับสภาพแวดล้อมด้านหลักสูตรในระดับ มากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของนิวัฒน์ วรรณ (2550, 92) ที่ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามองค์ประกอบด้านการเรียนการสอน ในด้าน หลักสูตร โดยรวมพบว่า มีคุณภาพในระดับมาก

1.2 ด้านผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า

นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียน การสอนด้านอาจารย์ผู้สอน โดยรวมและรายด้านมี ความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เพราะอาจารย์ ผู้สอนแต่ละรายวิชามีความรู้ ความสามารถในวิชาที่ สอน มีทักษะในการถ่ายทอด มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ นิสิต สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้สนุกสนาน และน่าแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่ นิสิต สอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในระหว่าง การสอน และมีความเสียสละและอุทิศตน เกี่ยวกับ อาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้อาจารย์ ผู้สอนได้พัฒนาตนเองโดยการทำผลงานทางวิชาการ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จะเห็นได้จากจำนวน อาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการในระดับผู้ช่วย ศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ นอกจากนี้ คณะอาจารย์ยังได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ เป็นการเสริมสร้าง

โลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่เป็นสากล สำหรับคณาจารย์ ที่ไม่มีคุณวุฒิทางสายครุที่ได้รับการสนับสนุนให้ ฝึกอบรมด้านวิชาชีพครู ช่วยเสริมสร้างและพัฒนา สักยภาพในการถ่ายทอด มีทักษะในการใช้ เทคโนโลยีด้านการสอนสมัยใหม่ สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อุรุทยา (2544, 55) ที่กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของอาจารย์ คือ ต้องมีความตั้งใจจริงที่จะ สอน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มี คุณธรรม จริยธรรม และมีความยุติธรรม เข้าใจและ เอาใจใส่ผู้เรียน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา (2544, 5-7) ได้กำหนดว่า บุคคลที่สามารถ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ในการสอนจะต้องเป็นบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติดังปรากฏตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะต้องเป็น บุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุในประกาศรับ สมัครคัดเลือกของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจารย์ต้อง ได้รับการประเมินผลงาน และเพิ่มพูนความรู้ความ ชำนาญและความสามารถของตัวเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ จากผลงานวิจัยของสุกัญฉนิษฐ์ ขอมธิดา (2552, 106) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอนระดับอนุปริญญาของวิทยาลัย ชุมชนอุทัยธานี พบว่า นักศึกษาเห็นว่าการจัดการ เรียนการสอนระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน อุทัยธานี มีความเหมาะสมในระดับมากและยัง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวรรณพร ฉัตรทอง (2546, 114) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ในด้านการจัดอาจารย์ ผู้สอน นิสิตมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมใน ระดับมาก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ผลงานวิจัยของนารี รมย์นุกูล (2547, 108) ที่ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการ สอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยของชีวภัทร ธรรมเกษตร (2552, 106) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต พบว่า ในด้านหลักสูตร นักศึกษาเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของวัชรารัตน์ วัชรวิงศ์ ณ อุรุทยา (2551, 98) ที่ได้ทำการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อ สภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษา ระดับปริญญาตรีและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เห็นด้วยกับสภาพแวดล้อมด้านหลักสูตรในระดับ มากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของนิวัฒน์ วรรณ (2550, 92) ที่ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามองค์ประกอบด้านการเรียนการสอน ในด้าน หลักสูตร โดยรวมพบว่า มีคุณภาพในระดับมาก

1.2 ด้านผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า

นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียน การสอนด้านอาจารย์ผู้สอน โดยรวมและรายด้านมี ความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เพราะอาจารย์ ผู้สอนแต่ละรายวิชามีความรู้ ความสามารถในวิชาที่ สอน มีทักษะในการถ่ายทอด มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ นิสิต สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้สนุกสนาน และน่าแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่ นิสิต สอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในระหว่าง การสอน และมีความเสียสละและอุทิศตน เกี่ยวกับ อาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้อาจารย์ ผู้สอนได้พัฒนาตนเองโดยการทำผลงานทางวิชาการ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จะเห็นได้จากจำนวน อาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการในระดับผู้ช่วย ศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ นอกจากนี้ คณะอาจารย์ยังได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ เป็นการเสริมสร้าง

โลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่เป็นสากล สำหรับคณาจารย์ ที่ไม่มีคุณวุฒิทางสายครุที่ได้รับการสนับสนุนให้ ฝึกอบรมด้านวิชาชีพครู ช่วยเสริมสร้างและพัฒนา สักยภาพในการถ่ายทอด มีทักษะในการใช้ เทคโนโลยีด้านการสอนสมัยใหม่ สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, 55) ที่กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของอาจารย์ คือ ต้องมีความตั้งใจจริงที่จะ สอน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มี คุณธรรม จริยธรรม และมีความยุติธรรม เข้าใจและ เอาใจใส่ผู้เรียน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา (2544, 5-7) ได้กำหนดว่า บุคคลที่สามารถ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ในการสอนจะต้องเป็นบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติดังปรากฏตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะต้องเป็น บุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุในประกาศรับ สมัครคัดเลือกของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจารย์ต้อง ได้รับการประเมินผลงาน และเพิ่มพูนความรู้ความ ชำนาญและความสามารถของตัวเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ จากผลงานวิจัยของสุกัญญา ชอมธิดา (2552, 106) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอนระดับอนุปริญญาของวิทยาลัย ชุมชนอุทัยธานี พบว่า นักศึกษาเห็นว่าการจัดการ เรียนการสอนระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน อุทัยธานี มีความเหมาะสมในระดับมากและยัง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวราพร ฉัตรทอง (2546, 114) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ในด้านการจัดอาจารย์ ผู้สอน นิสิตมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมใน ระดับมาก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ผลงานวิจัยของนารี รมย์นุกูล (2547, 108) ที่ได้ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการ สอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอน

ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ในด้าน
อาจารย์ในระดับมาก

1.3 ด้านนิสิตผู้เรียน ผลการวิจัย

พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการเรียนการสอนด้านนิสิตผู้เรียน โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมีการประชาสัมพันธ์การรับสมัครนิสิตใหม่ มีความชัดเจนการคัดเลือกเป็นไปตามระบบตามประกาศของมหาวิทยาลัย นิสิตได้รับความรู้เกี่ยวกับระเบียบการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยจากการปฐมนิเทศ นิสิตได้รับการส่งเสริมความมีระเบียบวินัย นิสิตได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม นิสิตได้เรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และนิสิตได้ประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ ดังที่สำเนาวิจัยศิลป์ (2544, 33) กล่าวว่า การพัฒนานักศึกษาเป็นความพยายามที่จะให้นักศึกษามีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านสติปัญญาโดยเน้นการใช้ความคิด วิเคราะห์ด้วยเหตุผล และมีความรู้ด้านศีลธรรมโดยให้ยึดมั่นในการปฏิบัติของศาสนา และด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพเทียบพร้อมด้วยคุณค่า คุณภาพและคุณประโยชน์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนารินทร์นุกูล (2547, 109) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า ในด้านนักศึกษานั้น นักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อย่างไรก็ตาม นิสิตมีความคิดเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น อบรมภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ว่า มีความเหมาะสมระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมีการบริการยังไม่กว้างขวางและทั่วถึงนั่นเอง

1.4 ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์

การศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านสื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดที่มีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสมในระดับมาก คือ มีอุปกรณ์สื่อที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ สื่อที่ใช้ทันสมัย มีเอกสารประกอบการสอนและตำราที่มีความทันสมัย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้สนับสนุนในการเรียนการสอนแต่ละวิชาต้องมีตำราหลัก ซึ่งอาจารย์ประจำเป็นผู้เรียบเรียง อย่างไรก็ตาม นิสิตมีความคิดเห็นว่าการให้บริการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเร็วในการใช้งาน และจำนวนคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง จากการสัมภาษณ์ นิสิต พบว่า จำนวนสื่ออุปกรณ์ยังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน คอมพิวเตอร์และการให้บริการอินเทอร์เน็ตประกอบการค้นคว้ายังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง (2543, 19) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น มีความครบถ้วนของเนื้อหา ความมีระบบในการถ่ายทอดที่ที่จะช่วยการรับรู้ของนักศึกษาได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชราภรณ์ ยอดสุวรรณ (2547, 77) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2-3 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่า จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

1.5 ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้

พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่นว่ามีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก

ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย ห้องสมุดมีหนังสือ ตำรา วารสารที่ทันสมัยในจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ ห้องสมุดมีฐานข้อมูลเพียงพอต่อการค้นคว้า จำนวนตำรา วารสาร หนังสือในห้องสมุดมีเพียงพอต่อความต้องการของนิสิต และบรรยากาศในห้องสมุดเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สำหรับเวลาเปิดเปิดในการให้บริการมีความเหมาะสมระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนวนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ที่กล่าวไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องส่งเสริมการเรียนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสาร ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับนารี รมย์นุกูล (2547, 110) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านห้องสมุดว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อย่างไรก็ตามนิสิตมีความคิดเห็นว่า การเชิญวิทยากรภายนอกมาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และความรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมและรายด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากนิสิตได้รับทราบคำชี้แจงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน วิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา มีการวัดผลประเมินผลหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะรายวิชา เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการเรียนเหมาะสมกับธรรมชาติของความรู้ในแต่ละ

รายวิชา ความยากง่ายเหมาะกับรายวิชาที่เรียน เกณฑ์การประเมินมีความเป็นธรรม สามารถตรวจสอบได้ มีการนำผลของการวัดและประเมินผลการเรียนในแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นิสิตทราบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา อีกทั้งมีการประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอนเมื่อจบรายวิชา นอกจากนี้นิสิตสามารถตรวจสอบผลการเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และอาจสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนประจำวิชานั้น ๆ ได้ ดังที่ ศ.วาสนา ประवालพฤกษ์ จริยา ชาติพานิชกุล และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543, 58) กล่าวว่า เทคนิคการวัดและประเมินผลในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การสอน การเสนอรายงาน การบันทึกการร่วมกิจกรรม การบันทึกประเมินตนเองในการปฏิบัติและการฝึกอาชีพ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชีวภัทรธรรมเกษตร (2552) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เช่นเดียวกับนารี รมย์นุกูล (2547, 109) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุมด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาเห็นว่าเป็นความเหมาะสมในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุศรี สะพรั่ง (2549, 122) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ในด้านการวัดและประเมินผลนิสิตเห็นด้วยในระดับมากเช่นกัน

1.7 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมและรายข้อว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ทั้งนี้ นิสิตเห็นว่าบรรยากาศในห้องเรียน แสงสว่างในห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ภายในห้องเรียน และการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง นอกจากนี้ความสะอาดของห้องเรียน ห้องอาหาร ห้องน้ำ และห้องส้วม สถานที่พักผ่อนภายในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย (2545, 8) ได้ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสุนันท์ สุขสวัสดิ์ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในทัศนะของนักศึกษาแพทย์ ซึ่งพบว่านักศึกษาแพทย์มีทัศนะว่าอาคารสถานที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูศรี สะพรั่ง (2549, บทคัดย่อ) ที่พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนด้านอาคารสถานที่ว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า มีความแตกต่างกัน และรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านนิสิตผู้เรียน และด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับอภิญา เผือกทอง (2550, 75) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นด้านหลักสูตรแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม นิสิตเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชีวกัทร ธรรมเกสร (2552, 110) ที่พบว่า นักศึกษาเพศชายและหญิงมีทัศนะต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี (2547, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านนิสิตผู้เรียน ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น และด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชราวลี วัชรวิงศ์ ณ อุรุยา (2551, 96) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่ศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน และยิ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพรรณิ เพชระ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง พบว่า นิสิตชั้นปีที่แตกต่างกันมีทัศนะต่อการจัดการ

เรียนการสอนด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉันทพล พุ่มชุมพล (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนิสิต ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า นิสิตที่ศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากในการจัดการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบเงื่อนไขเดียวกันซึ่งใช้ร่วมกัน และนิสิตได้รับการในมาตรฐานเดียวกันจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นเป็นไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพันธ์ ขอมริดา (2551, 104) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนรายด้านไม่แตกต่างกัน และยังไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของนารี รมย์บุญกุล (2547, 96) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุมไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน

ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจำแนกตามคณะที่ศึกษา โดยรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตที่ศึกษาคณะต่างกันจะต้องศึกษาวิชาพื้นฐานและวิชาเฉพาะด้านตามเงื่อนไขและรายวิชาต่าง ๆ ที่แต่ละสาขากำหนดไว้ แต่ละโปรแกรมจะมุ่งเน้นให้นิสิตมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ เพื่อที่จะสามารถนำทักษะ ความรู้ ความชำนาญไปประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งผลให้นิสิตในแต่ละคณะมีความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับอภิญา เพือกทอง (2550, 75) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะ/สาขาวิชาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชีวภัทร ธรรมเกษตร (2552, 111) ที่พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความแตกต่างในรายด้านผลงานวิจัยนี้ พบว่า มีความแตกต่างในด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนและอุปกรณ์การศึกษา และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวัชราวลี วัชรวิงศ์ ณ อยุธยา (2551, 96) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพรรณิ เพชรระ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขต พัทลุง พบว่า นิสิตมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับ นิสิตเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะป็นนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง ปานกลาง หรือต่ำ ในด้านหลักสูตร นิสิตได้รับประสบการณ์จากการศึกษาที่เหมือนกัน ไม่มีการแบ่งกลุ่มการเรียนการสอนตามผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน นิสิตทุกคนได้รับการดูแลอย่างเท่า เทียมกัน ด้านอาจารย์ผู้สอนจะเป็นกลุ่มเดียวกับที่ รับผิดชอบในแต่ละรายวิชา การเรียนการสอนแต่ละ รายวิชาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน นิสิตสามารถใช้บริการสื่อการเรียนการสอนและ อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกับทุกกลุ่ม จาก เหตุผลเหล่านี้ส่งผลให้นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความคิดเห็นไม่แตกต่าง กัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทัศนีย์ ขอม ธิดา (2552, 113) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความคิดเห็นต่อ การจัดการเรียนการสอนระดับอนุปริญญาของ วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี โดยรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิราช รัตพันธ์ (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้เปรียบเทียบ ทัศนคติที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของนิสิตภาค สมทบคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน โดยรวม

ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของฉัฐพล พุ่มชุมพล (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ องครักษ์ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทัศนคติต่อการจัดการ เรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ โดยรวมและในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ พบว่า นิสิตที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็น ด้านการวัดผลและประเมินผล รวมถึงด้านปัจจัย ก่อหนุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ตรีธาร (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการ ประเมินผลแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงาน ของชูศรี สะพรั่ง (2549, 122) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็น ของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มี ความคิดเห็นต่อด้านอาคารสถานที่ สื่ออุปกรณ์การ สอนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไป ประยุกต์ใช้

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้องค์ประกอบด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงควรปรับหลักสูตรเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านอาจารย์ผู้สอนว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก จึงควรนำผลการประเมินการสอนของอาจารย์แจ้งให้อาจารย์ได้รับทราบ เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานและพร้อมจะพัฒนาการสอนให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น
3. ด้านนิสิตผู้เรียน จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านนิสิตผู้เรียนว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้ นิสิตมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีนโยบายการพัฒนา นิสิตที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้นิสิตได้ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การอบรมภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านสื่อการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษาว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เพื่อให้ นิสิตมีโอกาสดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงควรปรับปรุงการให้บริการด้านคอมพิวเตอร์ ด้านห้องปฏิบัติการให้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของนิสิต และระบบมีความรวดเร็วในการใช้งาน

5. ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้กระบวนการให้บริการมีคุณภาพสูงขึ้น จึงควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความเร็วในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการความรู้ (knowledge management) ที่เอื้อประโยชน์สูงสุดให้กับนิสิต อีกทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านการวัดผลและประเมินผลว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะวิชา

7. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ด้านปัจจัยเกื้อหนุนว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เพื่อให้ปัจจัยเกื้อหนุนส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้งในห้องเรียน และในมหาวิทยาลัยให้อีกต่อการเรียนการสอน รวมถึงปรับปรุงสถานที่พักผ่อนสำหรับนิสิต ห้องเรียน ศูนย์อาหาร ห้องน้ำและห้องส้วมให้ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีจำนวนเพียงพอกับ จำนวนนิสิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ระดับ บัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา
2. การศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญา ตรี ในแต่ละ โปรรนกรมวิชา ในแต่ละคณะของ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. การศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประ กอบการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อประสิทธิผลการ จัดการเรียนการสอนนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. การศึกษาความต้องการของนิสิตที่มีต่อ องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญา ตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. การศึกษาความต้องการของนิสิตที่มีต่อ องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน ระดับ บัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา

บรรณานุกรม

ฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี. (2547). สภาพแวดล้อมทาง วิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะ พาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญาโท กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา).

กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครสำเนา)
 ชิวภัทร ธรรมเกษตร. (2552). ทักษะของนักศึกษาที่มี ต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญา ตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครสำเนา)
 ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการ วิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์.
 ชูศรี สะพรั่ง. (2549). ความคิดเห็นของอาจารย์และ นิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครสำเนา)
 ฉัฐพล พุ่มชุมพล. (2546). ทักษะของนิสิตที่มีต่อการ จัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรม - ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครสำเนา)
 ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). วิกฤติอุดมศึกษาไทยและ ทางออกของปัญหา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
 ทบวงมหาวิทยาลัย.
 ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). นโยบาย แนวทาง และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร : ส่วน วิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.

ทัศนีย์ ศรีธาร. (2544). **ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

นารี รมอัน กูด. (2547). **ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม.** ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

นิวัฒน์ วรสาร. (2550). **ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** ปริญญาโท กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

ปรัชญา เวสารัชช. (2545). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545.** สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2553 จาก <http://www.lawamendment.go.th/ow.asp?ID=1436>. [ออนไลน์]

พัชราภรณ์ ยอดสุวรรณ. (2547). **ปัญหาการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2-3 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา.** ปริญญาโท กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

ภิราช รัตนันต์. (2546). **ทัศนะที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (ต่อเนื่อง2ปี) ของนิสิตภาคสมทบ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

วรรณพร ฉัตรทอง. (2546). **การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามความคิดเห็นของนิสิต.** ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

วิชรวาลี วิชรีวงศ์ ณ อรุยา. (2551). **ทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.** ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพมหานคร ; บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)

วิมลภา เทพหัสดิน ณ อรุยา. (2544). **การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2543). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ดวงสมัย.

ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง. (2543). **การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- ส.วาสนา ประมวลพลฤกษ์; จริญญา หาสิดพานิชกุล ;
และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543).
รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง ระบบการวัด
และประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตาม
แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร :
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ชัย ขอมริธา. (2552). ความคิดเห็นของ
นักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
ระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชน
อุทัยธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การ
อุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(อัดสำเนา)
- สุนันท์ สุขสวัสดิ์. (2552). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการศึกษาของคณะแพทย-
ศาสตร์ศิริราชพยาบาล ในทัศนะของ
นักศึกษาแพทย์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(อัดสำเนา)
- สุพรรณณี เพชรระ. (2552). ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการ
จัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา)
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2544). มิติใหม่ของกิจการ
นักศึกษา 2 : การพัฒนานักศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิญาญา เผือกทอง.(2550). ความคิดเห็นของนิสิตที่มี
ต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญา
ณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา)
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัดสำเนา)